

Wanneer een partner of familielid naar een verpleeghuis gaat, moet hij zijn vertrouwde bestaan opgeven. Hoe kun je zorgen dat je naaste zijn of haar leefwijze daar zoveel mogelijk kan voortzetten?

Thuis in het verpleeghuis

Annemieke Vermeulen

Ok voor verpleeghuisbewoners zijn het de kleine dingen die het hem doen. Een poster aan de muur met de familie-stamboom als geheugensteuntje. Een levensalbum met foto's en korte teksten waar ook het personeel houvast aan heeft als het een praatje komt maken. Een sticker op de cd met muziek waar de bewoner rustig van wordt, zodat personeel dat niets weet van klassieke muziek, de cd gemakkelijk herkent.

Het betrekken van familie en naasten bij de zorg, of liever het dagelijkse leven, in verpleeghuizen is nog lang niet gangbaar. Het personeel is van goede wil, maar voelt zich onmachtig in de omgang met partners, familieleden en vrienden van bewoners. De taken die nodig zijn om de organisatie te laten functioneren staan voorop. Dat constateren sociaal geografe Hetti Willemse en sociologe Tineke van den Klinkenberg na uitgebreid onderzoek. Vandaag komt hun gids 'Thuis Voelen' uit, waarin ze praktische tips geven om te zorgen dat verpleeghuisbewoners zoveel mogelijk hun eigen gewoonten en cultuur kunnen handhaven.

De meeste tips draaien om communiceren en informeren. Voor naasten is het belangrijk zoveel mogelijk informatie over hun familielid of partner te geven, zodat met zijn of haar persoonlijke voorkeuren en leefstijl rekening gehouden kan worden. Zo is het voor personeel niet alleen rele-

vant om te weten of iemand graag 's ochtends of 's avonds doucht, maar ook om te horen hoe ze zich graag kleden of wat hun liefebberijen zijn. Andersom moeten verpleeghuizen naasten informeren zodat die meer bij de dagelijkse gang van zaken betrokken raken. Bijvoorbeeld een wekelijkse e-mail met het weekmenu, een activiteitenkalender en het personeelsrooster.

'Afleiding voor het bezoek, is lonend voor het personeel'

Een andere tip is om een informatie-map te maken zoals hotels die ook hebben. Voor het versterken van het 'thuisgevoel' kan zo'n map helpen. Hoe meer een naaste zich op zijn gemak voelt, hoe langer hij blijft. „Ik weet dat weinig gedaan wordt om bezoek aantrekkelijk te maken en mensen langer te laten blijven”, legt Hetti Willemse uit. „Ik bezocht mijn schoonvader in het verpleeghuis toen mijn dochter nog klein was. Ze begon toch snel aan mijn rokken te trekken. Ik had zeker langer kunnen blijven als er voor haar meer te doen was geweest. Een zwembadje had al geholpen. Voor verpleeghuizen is het lonend om voor afleiding te zorgen. Elk half uur dat de naaste langer blijft is een ontlasting van het perso-

neel. De bewoner vaart er ook wel bij: Als je wat te doen hebt, voel je je lekkerder dan als je je tijd uitzit.”

Vaak loopt het spaak uit angst bij het personeel voor wat mis zou kunnen gaan. Willemse: „Een bezoeker van de ene bewoner kan aanbieden een andere bewoner te helpen met eten. Officieel mag dat niet. Veel medewerkers laten het liever niet toe, ook al komen ze handen te kort. Ze zijn bang dat tijdens de maaltijd iets mis gaat. Dat risico is eenvoudig te ondervangen door al bij de introductie aan naasten te vragen of zij het goed vinden als hun partner of familielid door andere mensen dan personeelsleden wordt geholpen met eten. Daar kunnen verpleeghuizen mensen zelfs voor laten tekenen.”

Hetzelfde geldt voor privacyregels. In het project dat leidde tot 'Thuis Voelen' werd als proef een Hyves-pagina aangemaakt om familie te informeren over hoe het toeging in een woongroep. Familie en partners waren heel enthousiast. De organisatie maakte bezwaar omdat e-mailadressen vrijgeven in strijd is met de privacyregels. Vooraf toestemming vragen aan familie en partners had dit bezwaar uit de wereld geholpen.

Het behouden van de eigen cultuur en leefstijl kan wel leiden tot morele dilemma's bij het personeel. Zij vinden het vaak moeilijk te accepteren dat mevrouw Jansen wel een kroketteje eet of een uitstapje maakt, terwijl meneer Pietersen daar het geld niet voor heeft. Volgens Willemse moet voor verschil in luxe ruimte zijn. „Be-

Het betrekken van familie en naasten bij de zorg in het verpleeghuis, of liever het dagelijkse leven, is nog lang niet gangbaar. FOTO WERRY CRONE, TROUW

woners hadden in het gewone leven, voor het verpleeghuis, uiteenlopende liefebberijen: de een hield van lezen, de ander tuinierde en de derde maakte culturele uitstapjes. De keuzes tussen die verschillende vrijetijdsbestedingen moet in het verpleeghuis ook kunnen.”

De kunst is de naasten gedurende het hele proces vanaf de opname tot en met het levenseinde van een bewoner 'vast te houden'. Willemse: „Dit levert betrokkenheid op van mensen die wellicht later als vrijwilliger hun diensten willen aanbieden. Zo sla je twee vliegen in één klap gezien het tekort aan personeel.”

Tineke van den Klinkenberg is oud-wethouder van Amsterdam. Hetti Willemse zit er in de gemeenteraad. Beiden zijn al lange tijd in diverse functies actief in zorg en welzijn. Hun boek 'Thuis voelen. Gids voor naasten en verpleeghuis als bondgenoten in waardige zorg. Lessen voor de praktijk', is een uitgave van Vereniging Het Zonnehuis, die zich inzet voor waardige zorg. Meer informatie: www.vereniginghetzonnehuis.nl

Hulpmiddelen voor bewoners en personeel

Bewonersprofiel

Naast de meest basale persoonsgegevens staan daarin onder meer persoonlijkheidskenmerken, namen van kinderen en kleinkinderen, uitgeoefende beroepen, favoriete boeken, kranten en televisieprogramma's, maar ook ziektebeeld en eetgewoonten.

Sociale netwerkkaart

De informatie uit het bewonersprofiel, deels, verwerkt in een collage of sociale netwerkkaart met foto's, afbeeldingen en korte bijschriften.

Stamboom

Een beknopte stamboom met foto's van de naaste familie. Deze dient de bewoner als geheugensteun en het personeel kan in één oogopslag zien hoe kinderen heten of hoeveel kleinkinderen iemand heeft.

Levensalbum

Een album waarin de belangrijkste

momenten uit het leven van een bewoner zijn opgetekend. Schooltijd, werk, verlovingstijd, huizen waar iemand heeft gewoond, vakanties. Het album kan de bewoner helpen grip te houden op het leven en personeel kan het gebruiken om namen of gebeurtenissen terug te halen als een bewoner het even niet meer weet.

Wonderboek

Een prated fotoalbum. De mogelijkheid bestaat bij foto's stemmen van naasten op te nemen. Meer informatie op de site van de ontwerpers: www.unit040.nl/mbook

Logboek

Een schrift in de kamer waarin alle bezoekers, maar ook de verzorgenden, kunnen optekenen wanneer zij zijn geweest, wat zij hebben gedaan en hoe de stemming van de bewoner was. Eventueel met foto's.

Tips voor naasten

Om voor levendigheid en afleiding in huis te zorgen:

- Stel voor fitnessruimte, sportzaal en zwembad open te stellen voor bezoekers en buurtbewoners;
- Vraag het restaurant of de koffiehok ook voor passanten toegankelijk te maken;
- Vraag spellen voor dementerende ouderen in de gemeenschappelijke ruimten te leggen.

Om te zorgen dat het 'op bezoek' gevoel verandert in 'thuis':

- Stel voor om op elke kamer een informatiemap neer te leggen met informatie over de voorzieningen in het huis zodat een bezoeker zich, net als in een hotel, een welkome gast voelt.
- Zet eigen talenten en liefebberijen in binnen het verpleeghuis.
- Neem zitting nemen in de cliëntenraad van het verpleeghuis.